

*Mr Milan Počuča**

ZASTARELOST POTRAŽIVANJA IZ UGOVORA O OSIGURANJU

O spornim pitanjima koja se tiču rokova **zastarelosti** potraživanja iz ugovora o osiguranju u sudskoj praksi dati su određeni odgovori i zauzeti su odgovarajući pravni stavovi.

U radu su prikazane zakonske odredbe i stavovi pravne teorije i sudske prakse koji se odnose na pojam i rokove zastarelosti kod ugovora o osiguranju, na zastarelost regresnog zahteva osiguravača u slučaju zakonske personalne subrogacije, na početak toka zastarelosti potraživanja osiguravača prema osiguraniku, na dejstva vansudskog poravnjanja, kao i na zastarelost prava na povraćaj premije kada ugovor o osiguranju nije zaključen.

1. Pojam zastarelosti

Prema članu 360. st. 1. i 3. Zakona o obligacionim odnosima, **zastarelošću prestaje pravo zahtevati ispunjenje obaveze**, dok se sud ne može obazirati na zastarelost ako se dužnik na nju nije pozvao. Ako je dužnik ispunio zastarelu obavezu, dužnik nema pravo da zahteva da mu se vrati ono što je dao, čak i ako nije znao da je obaveza zastarela (član 367. Zakona o obligacionim odnosima).

U pravnoj teoriji ističe se da zastarelost ima za posledicu da jedna civilna (utuživa) obligacija izgubi to svojstvo i pretvori se u **naturalnu (neutuživu) obligaciju**, ali produžava svoju egzistenciju iako u tom transformisanom obliku.¹

2. Rokovi zastarelosti kod ugovora o osiguranju

Rokovi zastarelosti kod ugovora o osiguranju regulisani su u članu 380. Zakona o obligacionim odnosima.

Potraživanja ugovarača osiguranja, odnosno trećeg lica iz ugovora o osiguranju života zastarevaju za pet, a iz ostalih ugovora o osiguranju **za tri godine**, računajući od prvog dana posle proteka kalendarske godine u kojoj je potraživanje nastalo. Ali, ako zainteresovano lice dokaže da do napred navedenog dana nije znalo da se osigurani slučaj dogodio, zastarevanje počinje od dana kad je za to saznalo, s tim da u svakom slučaju potraživanje zastareva kod osiguranja života za deset, a kod ostalih **za pet godina** od dana određenog u prethodnom stavu.

* Specijalista prava osiguranja.

¹ Đorđević–Stanković, Obligaciono pravo, Beograd, 1987. god., str. 708.

S druge strane, **potraživanja osiguravača** iz ugovora o osiguranju **zastarevaju za tri godine**. Prema stavu pravne teorije ovaj rok zastarelosti počinje da teče **sutradan po dospelosti tražbine**. Zastarelost nastupa kad istekne poslednji dan roka.² Ovakva rešenja sadržana su i u čl. 361. i 362. Zakona o obligacionim odnosima. Po zakonskoj odredbi zastarelost **počinje teći prvog dana kad je poverilac imao pravo da zahteva ispunjenje obaveze**, ako zakonom za pojedine slučajeve nije drugačije propisano, a nastupa kada istekne poslednji dan zakonom određenog vremena. Reč je o opštem pravilu, od koga izuzetak predstavljaju napred navedene odredbe o zastarelosti potraživanja ugovarača osiguranja, kao i niže navedene odredbe o **zastarelosti potraživanja naknade deliktne štete**, koja važe i za osiguravača na koga su, putem **zakonske personalne subrogacije**, prešla prava osiguranika prema licu odgovornom za štetu.

Zakon sadrži posebna pravila o zastarelosti kada je u pitanju **osiguranje od odgovornosti**. Naime, kad u slučaju osiguranja od odgovornosti trećeg, oštećeno lice zahteva naknadu od osiguranika, ili je dobije od njega, zastarevanje osiguranikovog zahteva prema osiguravaču počinje od dana kada je oštećeno lice tražilo sudskim putem naknadu od osiguranika, odnosno kad ga je osiguranik obeštetio. Neposredan zahtev trećeg oštećenog lica prema osiguravaču zastareva u isto vreme za koje zastareva njegov zahtev prema osiguraniku odgovornom za štetu.

U slučaju zakonske personalne subrogacije zakon propisuje da zastarevanje potraživanja koje pripada osiguravaču prema trećem licu odgovornom za nastupanje osiguranog slučaja počinje teći kad i zastarevanje potraživanja osiguranika prema tom licu i navršava se u istom roku. Naime, u ovom slučaju reč je o **prelazu osiguranikovih prava prema odgovornom licu** na osiguravača (subrogacija). Prema članu 939. Zakona o obligacionim odnosima, isplatom naknade iz osiguranja prelaze na osiguravača, po samom zakonu, do visine isplaćene naknade sva osiguranikova prava prema licu koje je po ma kom osnovu odgovorno za štetu. To znači da bi se u slučaju zakonske subrogacije i na potraživanje osiguravača prema trećem licu odgovornom za nastupanje osiguranog slučaja primenjivale zakonske odredbe o roku zastarelosti potraživanja naknade deliktne štete. Prema članu 376. Zakona o obligacionim odnosima potraživanje naknade prouzrokovane štete zastareva za tri godine od kada je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo. U svakom slučaju, ovo potraživanje zastareva za pet godine od kada je šteta nastala. Dakle, kada je u pitanju deliktna šteta zakon propisuje kraći subjektivni rok koji se mora ostvariti u okviru dužeg objektivnog roka.

Navedena zakonska pravila o personalnoj subrogaciji i roku zastarelosti primenjena su i u sudskoj praksi. Prema stavu prakse, zajednica osiguranja koja je za svog osiguranika isplatila štetu ulazi u njegova prava, pa se i zastarelost ceni prema rokovima koji važe za osiguranika (član 939. Zakona o obligacionim odnosima).³

3. Zastarelost regresnog zahteva osiguravača u slučaju zakonske personalne subrogacije

U slučaju zakonske personalne subrogacije Zakon o obligacionim odnosima u članu 380. stav 6. propisuje da zastarevanje potraživanja koje pripada osiguravaču

² Đorđević–Stanković, Obligaciono pravo, Beograd, 1987. god., str. 709.

³ Iz odluke Višeg privrednog suda u Beogradu, Pž. 4655/84 od 13. IV 1985. godine.

prema trećem licu odgovornom za nastupanje osiguranog slučaja počinje teći kad i zastarevanje potraživanja osiguranika prema tom licu i navršava se u istom roku.

U sudskoj praksi citirana zakonska odredba primenjena je u rešavanju konkretnih sporova, kao i prilikom zauzimanja pravnih stavova.

Praksa je dala odgovor na pitanje od kada počinje teći rok zastarelosti potraživanja osiguravajuće organizacije radi naplate (regresa) isplaćenog iznosa štete po osnovu obaveznog osiguranja od odgovornosti, a prema licu koje je odgovorno za pričinjenu štetu. U odgovoru na ovo pitanje navedeno je da prema članu 380. stav 6. Zakona o obligacionim odnosima zastarevanje potraživanja koje pripada osiguravaču prema trećim licima odgovornim za nastupanje osiguranog slučaja, počinje teći kada i zastarevanje potraživanja osiguranika prema tom licu i završava se u istom roku.⁴

U nekim posebnim slučajevima **transportnog osiguranja** primenjivali su se **kraći rokovi zastarelosti** na osnovu posebnih propisa. Po stavu prakse, regresno potraživanje zajednice osiguranja imovine i lica na ime naknade štete nastale **gubitkom ili oštećenjem stvari u prevozu**, koje su osigurane od strane pošiljaoca za transportne rizike, zastareva u roku od jedne godine u smislu odredbe člana 81. Zakona o ugovorima o prevozu u železničkom saobraćaju ("Sl. list SFRJ", br. 2/74).⁵

Slična odredba o kraćem – jednogodišnjem roku zastarelosti, koja se odnosi na potraživanje naknade štete zbog gubitka ili oštećenja stvari iz ugovora o prevozu, sadržana je i u članu 81. tačka 3. važećeg Zakona o ugovorima o prevozu u železničkom saobraćaju,⁶ iz čega proizilazi da izloženo stanovište sudske prakse nije izgubilo aktuelnost.

Prilikom davanja odgovora na pitanje u kom roku zastareva regresni zahtev osiguravača prema železnici, praksa je zauzela stav da regresni zahtev osiguravača koji je svom osiguraniku platio štetu nastalu zbog delimičnog gubitka robe u transportu železnicom **zastareva u istom roku u kome bi zastario odštetni zahtev oštećenog prema železnici** – vozar (član 360. Zakona o obligacionim odnosima).⁷

Sudska praksa dala je odgovor na pitanja vezana za **početak toka subjektivnog roka**, tj. za **momenat saznanja za štetu**. Prema stavu prakse, zastarevanje potraživanja osiguravača prema trećem licu, odgovornom za nastupanje osiguranog slučaja, zastareva u zastarnom roku od tri godine, a počinje teći kad i zastarevanje potraživanja osiguranika prema tom licu i navršava se u istom roku. U obrazloženju ovog stava navedeno je da u smislu odredbe člana 380. st. 1. i 3. Zakona o obligacionim odnosima potraživanja ugovarača, odnosno trećeg lica iz ugovora o osiguranju života zastarevaju za pet godina, a iz ostalih ugovora o osiguranju za tri godine, računajući od prvog dana posle proteka kalendarske godine u kojoj je potraživanje nastalo. Potraživanja osiguravača iz ugovora o osiguranju zastarevaju za tri godine, a u smislu tačke 6. navedene zakonske odredbe zastarevanje potraživanja koje pripada osiguravaču prema trećem licu odgovornom za nastupanje osiguranog slučaja počinje teći kad i zastarevanje potraživanja osiguranika prema tom licu i navršava se u istom roku. Tužilac je saznao da se osigurani slučaj dogodio ako ne pre, a ono svakako u momentu kada je izmirio svoju obavezu iz ugo-

⁴ Savetovanje o ugovorima u privredi, Arandelovac, 10. XII 1981. godine.

⁵ Stav Višeg privrednog suda u Beogradu od 17. V 1977. godine.

⁶ "Službeni list SRJ", br. 26/95.

⁷ Savetovanje o ugovorima u privredi, Arandelovac, 10. XII 1981. godine.

vora o osiguranju, kada je platio opravku vozila koje je kod njega osigurano, a to je 23. VIII 1985. godine. S obzirom da u smislu citirane zakonske odredbe potraživanje osiguravača iz ugovora o osiguranju zastarevaju za tri godine, a imajući u vidu da je tužilac regresnu tužbu podneo dana 7. XII 1988. godine proizilazi da je tužba podneta po proteku roka od tri godine, te da je potraživanje tužioca u konkretnom slučaju zastarelo.⁸

U sudskoj praksi zauzet je stav i o **primeni dužeg roka zastarelosti** kada je **šteta prouzrokovana krivičnim delom**. Po stavu prakse, isplatom osigurane sume, koja je predmet regresnog zahteva, osiguravač po načelu subrogacije ulazi u sva prava koja je oštećeno lice imalo prema tuženom odgovornom za nastanak štete. Između tih prava je i pravo na duži rok zastarelosti, kad je šteta prouzrokovana krivičnim delom.⁹ Naime, prema članu 377. Zakona o obligacionim odnosima kada je šteta prouzrokovana krivičnim delom, a za krivično gonjenje je predviđen duži rok zastarelosti, zahtev za naknadu štete prema odgovornom licu zastareva kada istekne vreme određeno za zastarelost krivičnog gonjenja.

4. Početak toka zastarelosti potraživanja osiguravača prema osiguraniku

Početak toka zastarelosti potraživanja **osiguravača prema osiguraniku** predstavlja pitanje o kome je u sudskoj praksi zauzeto određeno stanovište. Po stavu prakse, zastarelost **počinje teći prvog dana posle dana kad je poverilac imao pravo da zahteva ispunjenje obaveze**, a ne od dana kada je zaključen ugovor o osiguranju iz koga je obaveza proizašla.

U konkretnom slučaju, pobijanom presudom usvojen je tužbeni zahtev pa je obavezan tuženi DD "T." u N. da tužiocu, DD za osiguranje "K." u B., plati iznos od 10.710,72 dinara sa kamatom počev od 1. I 1996. godine, pa do isplate, kao i troškove parničnog postupka. Tuženi je izjavio žalbu pobijajući presudu sa svih zakonskih razloga. Žalilac je ostao kod prigovora da je potraživanje tužioca zastarelo, jer da je proteklo tri godine od dana 30. X 1989. godine kada je zaključen ugovor pa do datuma utuženja, jer je tužba podneta u decembru 1994. godine. Žalilac je naveo da je prvostepeni sud pogrešno primenio odredbe Zakona o obligacionim odnosima. Viši privredni sud je našao da žalba nije osnovana. Drugostepeni sud je zaključio da navod žalbe da je tužiočevo potraživanje zastarelo nije osnovan. Iz predmeta ovog spora proizilazi da je između ZOIL "Sarajevo" Poslovna jedinica Beograd i pravnog prethodnika tuženog RO Trikotaža "R." iz Novog Pazara zaključen ugovor o višegodišnjem trajanju osiguranja dana 30. X 1989. godine. Navedenim ugovorom tuženi je kao osiguranik osigurao svoja osnovna i obrtna sredstva od rizika za period od 1. I 1990. godine do 1. I 2000. godine. U smislu člana 2. navedenog ugovora predviđeno je da će osiguravač odobriti ugovaraču za svaku obračunatu premiju popust od 10%. U tački 3. ugovora predviđeno je, u slučaju da osiguranik jednostrano u celini ili delimično raskine ugovor o osiguranju za navedeni period trajanja osiguranja pre njegovog isteka, a na to nisu uticale okolnosti navedene u članu 32. Opštih uslova za osiguranje imovine, da je dužan da vrati odobreni popust za celi protekli period višegodišnjeg trajanja osiguranja.

⁸ Iz presude Višeg privrednog suda u Beogradu, Pž. 9076/96 od 6. I 1997. godine.

⁹ Iz odluke Vrhovnog suda Srbije, Beograd, Rev. 87/83.

Tuženi je svojim dopisom od 7. III 1994. godine jednostrano raskinuo zaključeni ugovor o osiguranju sa dejstvom počev od 1. III 1994. godine. Prema članu 361. Zakona o obligacionim odnosima zastarelost počinje teći prvog dana posle dana kada je poverilac imao pravo da zahteva ispunjenje obaveze, ako zakonom za pojedine slučajeve nije šta drugo propisano. U konkretnom slučaju tužilac je mogao potraživati vraćanje odobrenog popusta za celi protekli period višegodišnjeg trajanja osiguranja od momenta kada je tuženi jednostrano raskinuo ugovor, odnosno u tom momentu je dospelo tužiočevo potraživanje u odnosu na vraćanje datog popusta. Dosledno izloženom, po stanovištu drugostepenog suda, ne može se prihvatiti navod žalbe tuženog da se rok zastarelosti ima računati od zaključenja ugovora o višegodišnjem trajanju osiguranja, tj. od 30. oktobra 1989. godine. Prema tome, tužiočevo potraživanje nije zastarelo, jer je isto dospelo momentom raskida ugovora od strane tuženog – dana 7. III 1994. godine, a tužba je podneta prvostepenom sudu u decembru 1994. godine. Pravilno je prvostepeni sud iz provedenih dokaza, kao i iz nalaza i mišljenja sudskog veštaka utvrdio visinu tužbenog zahteva, polazeći od popusta od 10% koji je dat za godine u kojima je tuženi plaćao premije osiguranja. Prvostepeni sud je pravilno utvrdio činjenično stanje bez bitne povrede odredaba parničnog postupka i na to činjenično stanje pravilno je primenio član 361. Zakona o obligacionim odnosima.¹⁰

5. Zastarelost naknade štete iz osiguranja i vansudsko poravnanje

U stavovima sudske prakse pravi se razlika između rokova zastarelosti naknade štete iz osiguranja, u zavisnosti od toga da li je zaključeno vansudsko poravnanje u visini štete ili ne. Prema stavu prakse, kad između osiguravača oštećenog i osiguravača štetnika nije zaključeno vansudsko poravnanje kojim je regulisana visina štete, to potraživanje osiguravača **ne zastareva u opštem desetogodišnjem roku zastarelosti** iz člana 371. Zakona o obligacionim odnosima koji se **vezuje za potraživanje po vansudskom poravnanju, već kao potraživanje naknade štete** u trogodišnjem roku iz člana 376. Zakona o obligacionim odnosima.

U konkretnom slučaju, presudom privrednog suda delimično je usvojen tužbeni zahtev i obavezan tuženi osiguravajući zavod da plati tužiocu stranom osiguravajućem zavodu određen devizni iznos sa kamatom i troškovima po osnovu naknade štete iz kasko osiguranja. U preostalom delu za veći iznos odbijen je tužbeni zahtev. Viši privredni sud je odbio žalbu tužioca u delu u kome je odbijen tužbeni zahtev (stav II), a ukinuo prvostepenu presudu o usvajajućem delu po žalbi tuženog i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Vrhovni sud Srbije je našao da revizija tužioca nije osnovana. Prema utvrđenom činjeničnom stanju povodom saobraćajne nezgode koja se dogodila 30. IV 1992. godine u kojoj je učestvovalo vozilo tužioca, a koju je skrivio osiguranik tuženog, tužilac kao kasko osiguravač isplatio određen devizni iznos u vezi čega je uputio i zahtev tuženom 8. X 1992. godine. Dopisom od 16. XI 1993. godine, za koji tužilac smatra da je došlo do vansudskog poravnjanja, isti je prihvatio svoju obavezu, ali je obavestio tužioca da za vreme sankcija nije u mogućnosti da isti isplati, tako da će po prestanku sankcija štetu isplatiti prema tada važećim propisima o limitu. Prvostepeni privredni sud je delimično usvojio tužbeni zahtev za određeni novčani iz-

¹⁰ Iz presude Višeg privrednog suda u Beogradu, 9372/96 od 26. II 1997. godine.

nos nalazeći da je dopisom od 16. XI 1993. godine tuženi priznao tužiocu pravo na isplatu naknade štete, tako da u međuvremenu do podnošenja tužbe nije istekao trogodišnji rok zastarelosti tužiočevog potraživanja. S druge strane, sud je odbio tužbeni zahtev za preostali (veći iznos) nalazeći da je od podneska za taj iznos, kojim je tuženi priznao pravo na isplatu naknade štete, protekao rok od tri godine. Vrhovni sud nalazi da se u reviziji neosnovano ukazuje na to da je sporni odnos između stranaka u pogledu odbijajućeg dela tužbenog zahteva raspravljen uz pogrešnu primenu materijalnog prava. Pravilno su privredni sudovi u pogledu odbijajućeg dela tužbenog zahteva (koji je predmet revizije) našli da se u konkretnom slučaju **ne radi o vansudskom poravnanju** prema odredbi člana 1089. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, **već se radi o priznanju prava** u smislu člana 1090. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima, što znači da izjava tuženog ne podleže pravilima o poravnanju, jer o tome nema saglasnosti volja između tužioca i tuženog obzirom da **po prirodi stvari poravnanje predstavlja ugovor**. Kako između osiguravača oštećenog i osiguravača štetnika nije zaključeno vansudsko poravnanje kojim je regulisana visina štete, to potraživanje osiguravača oštećenog ne zastareva u opštem desetogodišnjem roku zastarelosti iz člana 371. Zakona o obligacionim odnosima, koji se vezuje za potraživanje u vansudskom poravnanju, već kao potraživanje naknade štete zastareva u trogodišnjem roku iz člana 376. Zakona o obligacionim odnosima.¹¹

6. Zastarelost prava na povraćaj premije kada ugovor o osiguranju nije zaključen

Ako je unapred uplaćen određeni iznos na ime premije osiguranja, a **ugovor o osiguranju kasnije nije zaključen**, u sudskoj praksi smatra se da je reč o **potraživanju iz neosnovanog bogaćenja**. Prema stavu aktuelne prakse, unapred plaćena devizna sredstva na ime premije osiguranja ako ugovor o osiguranju nije zaključen, osiguravajuća organizacija drži bez osnova, pa je **rok zastarelosti za povraćaj iste deset godina**. Na devizna sredstva poveriocu u docnji dužnika teče **domicilna kamata**, a ne kamata po Zakonu o visini stope zatezne kamate.

U obrazloženju ovog stava navedeno je da je odlučna činjenica u ovoj stvari da tužilac nije izvršio uplatu ugovorenog depozita pravnom licu sa kojim je zaključio ugovor o depozitu, a da iz izvedenih dokaza proizilazi da se uplaćena novčana sredstva nalaze bez osnova na računu tuženog. Prema tome, tužilac osnovano potražuje povraćaj uplaćenog depozita, jer parnične stranke **nisu zaključile ugovor o osiguranju**. Pravilno je prvostepeni sud našao da potraživanje tužioca nije zastarelo u smislu odredbe člana 371. Zakona o obligacionim odnosima, pa kako tuženi drži navedena novčana sredstva **bez osnova**, jer nije pružio dokaze da je sa tužiocem zaključio ugovor o osiguranju, to je pravilno prvostepeni sud usvojio tužbeni zahtev tužioca. Kako se navodima žalbe ne upućuje na drugačiji zaključak koji je u vezi s tim izveo prvostepeni sud, to je ovaj sud odbio žalbu tuženog u tom delu, a pobijanu presudu u pogledu glavnog duga i troškova kao pravilnu i na zakonu zasnovanu potvrdio. Međutim, prvostepeni sud je pogrešno primenio materijalno pravo kada je na iznos glavnog duga dosudio tužiocu kamatu po stopi utvrđenoj Zakonom o visini stope zatezne kamate, jer tužiocu pripada **domicilna ka-**

¹¹ Iz presude Vrhovnog suda Srbije, Prev. 614/97 od 15. X 1997. godine.

mata zemlje valute, s obzirom da je dosuđen iznos od 842.779,60 ATS u dinarskoj protivvrednosti, sa kojih razloga je u tom delu preinačena pobijana presuda.¹²

7. Zastarelost potraživanja naknada štete sa elementom inostranosti

U pravnoj teoriji navodi se primer iz sudske prakse o **primeni povoljnijeg merodavnog prava** kada je u pitanju zastarelost potraživanja naknada štete sa elementom inostranosti. Naime, prema članu 28. Zakona o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja¹³ na vanugovornu odgovornost za štetu, ako za pojedine slučajeve nije drugačije određeno, merodavno je pravo mesta gde je **radnja izvršena** ili pravo mesta gde je **posledica nastupila**, zavisno od toga koje je od ta dva prava povoljnije za oštećenika. U konkretnom slučaju Vrhovni sud u predmetu Rev. 760/89 zauzeo je stanovište da bi u situaciji kada je štetna posledica nastupila u Nemačkoj (troškovi lečenja i izgubljena zarada) trebalo kao merodavno primeniti nemačko pravo u kome su predviđeni **duži rokovi zastarelosti**, a ne jugoslovensko pravo (Zakon o ugovorima o prevozu u železničkom saobraćaju koji predviđa dvogodišnji rok zastarelosti), bez obzira što je štetna radnja izvršena **na teritoriji Jugoslavije** gde se **dogodila saobraćajna nezgoda**. Jer nemačko pravo je povoljnije za oštećenika zbog dužeg roka zastarelosti. O tome koje je pravo povoljnije, sud vodi računa po službenoj dužnosti.¹⁴

8. Zaključak

Zastarelost ima za posledicu da jedna civilna (utuživa) obligacija izgubi to svojstvo i pretvori se u **naturalnu (neutuživu) obligaciju**, ali produžava svoju egzistenciju iako u tom transformisanom obliku.

Potraživanja ugovarača osiguranja, odnosno trećeg lica iz ugovora o osiguranju života zastarevaju za pet, a iz ostalih ugovora o osiguranju **za tri godine**, računajući od prvog dana posle isteka kalendarske godine u kojoj je potraživanje nastalo. S druge strane, **potraživanja osiguravača** iz ugovora o osiguranju **zastarevaju za tri godine**. Prema stavu pravne teorije ovaj rok zastarelosti počinje da teče **sutradan po dospelosti tražbine**. Zastarelost nastupa kad istekne poslednji dan roka.

Zajednica osiguranja koja je za svog osiguranika isplatila štetu ulazi u njegova prava, pa se i zastarelost ceni prema rokovima koji važe za osiguranika (član 939. Zakona o obligacionim odnosima).

Prekluzivne rokove valja jasno razlikovati od zastarelosti. U pravnoj teoriji ističe se da je **prekluzivni rok zakonom određeno vreme u kome može da se vrši jedno subjektivno pravo** i čijim istekom **to pravo definitivno prestaje**. Prekluzivni rok se razlikuje od zastarelosti ne samo po pravnim dejstvima koja izaziva već i po tome što **o prekluzivnom roku sud vodi računa po službenoj dužnosti**.

Prema članu 380. stav 6. Zakona o obligacionim odnosima zastarevanje potraživanja koje pripada osiguravaču prema trećim licima odgovornim za nastupanje osiguranog slučaja, počinje teći kada i zastarevanje potraživanja osiguranika prema tom licu i završava se u istom roku.

¹² Iz presude Višeg privrednog suda, Pž. 8244/97 od 5. XI 1997.

¹³ "Službeni list SFRJ", br. 43/82 i 72/82 i "Službeni list SRJ", br. 46/96.

¹⁴ Dika-Knežević-Stojanović, Komentar Zakona o međunarodnom privatnom pravu, Beograd, 1991. god., str. 100.

Regresni zahtev osiguravača koji je svom osiguraniku platio štetu nastalu zbog delimičnog gubitka robe u transportu železnicom zastareva **u istom roku** u kome bi zastario odštetni zahtev oštećenog prema železnici – vozaču (član 360. Zakona o obligacionim odnosima).

Zastarevanje potraživanja osiguravača prema trećem licu, odgovornom za nastupanje osiguranog slučaja, zastareva u zastarnom roku od tri godine, a počinje teći kad i zastarevanje potraživanja osiguranika prema tom licu i navršava se u istom roku.

Isplatom osigurane sume, koja je predmet regresnog zahteva, osiguravač po načelu subrogacije ulazi u sva prava koja je oštećeno lice imalo prema tuženom odgovornom za nastanak štete. Između tih prava je i pravo na duži rok zastarelosti, kad je šteta prouzrokovana krivičnim delom.

Zastarelost počinje teći prvog dana posle dana kad je poverilac imao pravo da zahteva ispunjenje obaveze, a ne od dana kada je zaključen ugovor o osiguranju iz koga je obaveza proizašla.

Kad između osiguravača oštećenog i osiguravača štetnika nije zaključeno vansudsko poravnanje kojim je regulisana visina štete, to potraživanje osiguravača oštećenog **ne zastareva u opštem** desetogodišnjem roku zastarelosti iz člana 371. Zakona o obligacionim odnosima koji se **vezuje za potraživanje po vansudskom poravnanju**, već **kao potraživanje naknade štete** u trogodišnjem roku iz člana 376. Zakona o obligacionim odnosima.

Unapred plaćena devizna sredstva na ime premije osiguranja ako ugovor o osiguranju nije zaključen, osiguravajuća organizacija drži **bez osnova**, pa je **rok zastarelosti** za povraćaj iste **deset godina**.

Na vanugovornu odgovornost za štetu, ako za pojedine slučajeve nije drugačije određeno, merodavno je pravo mesta gde je radnja izvršena ili pravo mesta gde je posledica nastupila, zavisno od toga koje je od ta dva prava **povoljnije** za oštećenika.